

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

NIKOLAI LESKOV
PELERINUL
VRĂJIT

Traducere din rusă și note de
ADRIANA LICIU

Prefață de
SEVER VOINESCU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Luana Schidu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Emilia Ionașcu, Veronica Dinu

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

NIKOLAI SEMIONOVICI LESKOV
OCEAROVANNĪ STRANNIK

© HUMANITAS FICTION, 2019, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Leskov, Nikolai

Pelerinul vrăjit / Nikolai Leskov;

trad. din rusă și note de Adriana Liciu;

pref. de Sever Voinescu. – București:

Humanitas Fiction, 2019

ISBN 978-606-779-482-3

I. Liciu, Adriana (trad.; note)

II. Voinescu, Sever (pref.)

821.16

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 021/311.23.30

Capitolul I

Călătoream cu vaporul pe lacul Ladoga, dinspre insula Koneveț spre Valaam¹ și, în drum, pentru trebuițele sale, vaporul a tras la mal la Korelo. Aici, mulți dintre noi avură curiozitatea să coboare pe mal și să dea o raită, pe niște căluți nordici viguroși, de rasă ciuhonă, prin orașelul pustiu. După care căpitanul a fost gata să continue drumul și am plecat mai departe.

După vizita la Korelo s-a vorbit, cum e și firesc, despre această sărmană, deși extrem de veche așezare rusească, de o tristețe greu până și de imaginat. Toți cei de pe vapor au împărtășit această părere, și unul dintre călători, om cu aplecare spre generalizări filozofice și hâtrie politică, a spus că el nu poate pricepe nici în ruptul capului: de ce s-o fi luat hotărârea ca aceia care sunt incomozi la Petersburg să fie trimiși în locuri mai mult ori mai puțin îndepărtate, ceea ce, firește, adaugă pedepsei și pagube, pentru că ei trebuie să fie și transportați, când chiar aici, aproape de capitală, se află pe malul Ladogăi un loc atât de minunat precum Korelo, unde orice gândire

1. Valaam – insulă pe care se află o mănăstire, în partea de nord a lacului Ladoga.

liberă, orice liberă cugetare, nu poate face față apariției populației și urâtului înspăimântător al naturii zgârcite și apăsătoare.

— Eu sunt convins, a spus acest călător, că în cazul de față de vină e, negreșit, rutina sau, la o adică, poate lipsa datelor de trebuință.

Cineva care călătorea des pe aceste meleaguri a răspuns că, pare-se, în diverse vremuri au stat și aici niște surghiuniți, numai că n-a rezistat nici unul mult timp.

— Un flăcău seminarist a fost trimis aici ca dascăl din pricina mârâniei (un asemenea surghiun chiar nu l-am mai putut pricepe). Așadar, venind aici, flăcăul și-a făcut multă vreme curaj și a tot nădăjduit că o să înceapă vreo judecată, dar pe urmă așa s-a pus pe băutură și atâta a băut, că și-a pierdut de tot mințile și a trimis o jalbă că mai bine să se dea poruncă „să fie împușcat cât mai degrabă ori să fie trimis la oaste, dar cum nu e apt, să fie spânzurat“.

— Și ce rezoluție a urmat?

— Mm... n.. nu știu, zău; doar că el oricum n-a mai așteptat rezoluția: s-a spânzurat singur de bunăvoie.

— Și foarte bine a făcut, a fost de părere filozoful.

— Foarte bine? a întrebat povestitorul, negustor după cât se vedea și, pe deasupra, om serios și cucernic.

— De ce nu? La urma urmelor a murit, și cu asta basta.

— Cum, cu asta basta? Dar pe lumea cealaltă ce-o să fie cu el? Că sinucigașii au a se chinui fără de sfârșit. Nici să se roage pentru ei nu poate nimeni.

Filozoful a zâmbit caustic, dar nu a răspuns nimic, în schimb și-a spus cuvântul și contra lui, și contra negustorului un nou oponent, care, în chip neașteptat, a intervenit în apărarea dascălului care se executase singur, fără încuviințarea ocârmuirii.

Era un călător nou, care se îmbarcase la Koneveț fără să fi băgat de seamă cineva. Tăcuse tot timpul și nu îi dăduse nimeni nici o atenție, acum însă se întoarseră toți către el și, probabil, se mirară cu toții că putuse să rămână până atunci neobservat. Era un om de o statură uriașă, cu fața smeadă, deschisă, și cu un păr des și inelat, care, prinzând să încărunțească, avea culoarea plumbului, atât de ciudat îi lucea. Purta o rasă de călugăr, cu un brâu mânăstiresc lat, din curele, și o scufie înaltă și neagră din postav. Dacă era novice ori călugăr uns, asta nu se putea ghici, fiindcă monahii din insulele Ladogăi nu poartă întotdeauna potcap, nu doar când călătoresc, dar nici pe insule, ci se mărginesc să poarte, în simplitatea de la țară, scufii. După înfățișare, acestui nou tovarăș de drum al nostru, care s-a dovedit apoi un om cât se poate de interesant, nu îi puteai da cu mult peste cincizeci de ani; dar era, în sensul deplin al cuvântului, un bogatâr, ba încă unul tipic, un bogatâr rus bun, simplu, amintind de bunicul Ilia Muromeț¹ din minunatul tablou al lui Vereșciaghin și din poemul contelui A.K. Tolstoi. Părea să nu fie făcut ca să meargă în rasă, ci ca să umble prin pădure pe un cal corbiu, cu opinci în picioare, adulmecând fără

1. Erou popular legendar rus.

grabă cum „miroase a rășină și fragă întunecatul codru de pini“¹.

Dar, cu toată această simplitate bună, nu îți trebuia prea mult spirit de observație ca să recunoști în el un om care văzuse multe și, cum se spune, „umbat“. Se ținea semeț, sigur de el, deși fără vreo familiaritate supărătoare, și începu să vorbească cu o voce plăcută de bas, ca unul deprins să vorbească.

— Asta nu înseamnă chiar nimic, începu el scoțând vorbele tăgănat și moale, una câte una, pe sub mustățile cărunte, dese și răsucite în sus ca la husari. Cu cele spuse de domniile voastre pe seama lumii de apoi pentru sinucigași, cum că n-ar fi iertați niciodată, nu mă învoiesc. Și că pentru ei nu s-ar ruga nimeni, tot vorbă de clacă e, fiindcă există un om care poate totuși să le îndrepte situația foarte simplu și în cel mai lesnicios chip.

Îl întrebară: dar cine e omul care cunoaște și îndreaptă situația sinucigașilor după ce mor?

— Păi, uitați cine, răspuse bogatârul în odăjdii negre. E într-un sat din eparhia Moscovei un părințel, un bețivan amărât rău, era cât pe-acți să fie răspopit; el le poartă de grijă.

— Dar de unde știi?

— S-avem iertare, nu știu numai eu, știu toți în districtul Moscovei, fiindcă treaba a mers prin însuși înalt preasfințitul mitropolit Filaret.

Se lăsă o mică pauză, și cineva spuse că toate acestea sunt destul de îndoielnice. Călugărul nu se simți deloc jignit de această remarcă și răspuse:

1. Versuri din balada *Ilia Muromet* de Aleksei Konstantinovici Tolstoi.

— Da, la prima vedere așa e, îndoielnic. Și nici nu-i nimic de mirare aici că nouă ni se pare îndoielnic, de vreme ce nici înalt preasfinția sa n-a dat crezare multă vreme, dar pe urmă, după ce a primit dovezi sigure, a văzut că n-are cum să nu creadă și a crezut.

Călătorii stăruiră pe lângă călugăr cu rugămintea să le povestească această istorie uimitoare, iar el nu refuză și începu după cum urmează:

— Se zice că, odată, un protopop ar fi scris arhiereului cum că, așa și așa, preoțelul ăsta, cică, e un bețivan fără pereche – bea rachiu și nu e bun pentru parohie. Și ea, pâra asta, avea de fapt temei. Arhiereul a poruncit să fie trimis preoțelul la dânsul, la Moscova. S-a uitat la el și a văzut că, într-adevăr, preoțelul era bețiv, și a hotărât să fie scos din slujbă. Preoțelul, de supărare, s-a și lăsat de băutură, și de supărat ce era nu mai contenea să se vaiete: „Unde-am putut s-ajung, își zicea, și ce mă fac acum, cum să nu-mi pun capăt zilelor? Că, zice, doar asta mi-a mai rămas: barem atunci arhiereul o să-și facă milă de familia mea și o să-i dea fie-mii un logodnic, să-mi ia el locul și să le dea de mâncare alor mei.“

Zis și făcut: vasăzică, a luat hotărârea nesmintită să-și curme zilele și a hotărât și ziua, dar cum era om bun, s-a gândit: „Bine-bine, de murit, să zicem, o să mor, numai că eu nu-s animal, nu-s lipsit de suflet: unde o să se ducă sufletul meu?“ Și de-atunci s-a amărât și mai rău. Buun: de amărât s-a amărât, dar arhiereul hotărâse să-l lase fără slujbă din pricina beției și, odată, după masa la trapezărie, s-a culcat

arhiereul pe un divănaș cu o cărticică, să se odihnească, și-a adormit. Buun: a adormit dânsul ori doar pirotea, când numai ce-a văzut că parcă se deschide ușa chiliei. Și-a strigat: „Cine-i acolo?“, că s-a gândit că venise vreun poslușnic ca să anunțe pe careva; când, în loc de poslușnic, a văzut că intră un bătrân blajin, și arhiereul l-a recunoscut pe dată că e preasfântul Serghie¹.

Și a zis arhiereul:

„Tu ești, preasfinte părinte Serghie?“

Iar sfântul a răspuns:

„Eu sunt, robul lui Dumnezeu Filaret².“

Arhiereul a întrebat:

„Ce dorește curățenia voastră de la nevrednicia mea?“

Iar sfântul Serghie a răspuns:

„Milă voiesc.“

„Cui poruncești s-o arăt?“

Iară sfântul l-a numit pe dată pe preoțelul cel rămas fără slujbă din pricina beției și s-a îndepărtat. Iar arhiereul s-a trezit și s-a gândit: „Cum să socot eu asta: că-i simplu vis, ori visare, ori vedenie de călăuzire?“ Și-a prins să cugete și, ca om vestit în toată lumea pentru mintea sa, a găsit că e doar vis, căci este oare cu puțință ca Sfântul Serghie, care poștește și e bun păzitor al traiului din vechime, să pună

1. Serghie (1314–1392) – întemeietorul mănăstirii Sfânta Treime din Zagorsk, sanctificat în anul 1452.

2. Filaret (Drozdov) (1782–1876), mitropolit al Moscovei, teolog, unul din cei mai reacționari membri ai clerului superior.

o vorbă pentru un iereu slab de înger, care nu se sinchisește de trai? Buun: așa a judecat înalt preasfințitul și a lăsat toată treaba în mersul ei, așa cum începuse, iar dânsul și-a petrecut vremea așa cum se cuvine, și când a venit ceasul s-a dus iară să se culce. Dar numai ce-a adormit, că iarăși avu vedenia, și așa fel era, că aduse veneratul duh al arhierelui într-o tulburare și mai mare. Vă puteți închipui: un vuiet... așa un vuiet înfricoșător, că nu-i cu puțință să-l spui în cuvinte... Merg în galop... cavaleri, fără de număr câți... la galop, toți în veșminte verzi, cu platoșe și panașe, și caii sunt ca niște lei, corbii, iar în frunte e un *stratopedarb*¹, tot așa înveșmântat, și încotro flutura flamura într-acolo goneau toți, iar pe flamură – un șarpe. Arhierul nu știu ce-i cu alaiul acela, iar cel din frunte porunci: „Chinuiți-i, zice; acum n-are cine se ruga pentru ei“, și trecu în goană pe-alături; iar după dânsul, oștenii lui, iar după ei, precum un stol de găște slabe la vremea primăverii, se întinseră umbre posomorâte, și toate dădeau din cap a mâhnire și a jale către arhierul și gemeau întruna printre tânguiri: „Lasă-l! numai el se roagă pentru noi.“ Arhierul, de cum a binevoit să se scoale, a trimis după preoțelul bețiv și l-a întrebat: cum anume și pentru cine se roagă? Iar popa, slab de înger cum era, s-a zăpăcit în fața sfinției sale și zice: „Eu, vlădică, fac așa cum se cuvine.“ Și anevoie izbuti preasfinția sa ca acela să-și recunoască vina: „Sunt vinovat, zice, de un lucru, că eu, slab de înger cum sunt și gândindu-mă din pricina deznădejdiei că e

1. Conducător de tabără militară.

mai bine să mă lipsesc de viață, mă rog întotdeauna la sfânta proscomidie¹ pentru cei care sfârșesc fără pocăință și își pun singuri mâinile pe piept...“ Ei, atunci arhiereul a înțeles ce umbre erau cele pe care i le pusese în față vedenia, plutind ca niște găște slabe, și nu voi să-i bucure pe diavolii aceia care le grăbeau spre pierzanie, și îl binecuvântă pe preotul: „Du-te, binevoi să spună, și nu mai păcătuiești, și pentru cine te-ai rugat roagă-te“ și l-a trimis înapoi la slujba lui. Așa că, uite, un om ca el poate să le fie întotdeauna de folos unora care n-au putere să se lupte cu viața, fiindcă n-o să dea îndărăt de la cutezanța chemării lui și-l va sâcâi pentru ei pe ziditor, iar dânsul o să trebuiască să-i ierte.

— Dar de ce „o să trebuiască“?

— Păi, fiindcă „bateți“²; că așa e poruncit chiar de el, așa că asta nu se mai schimbă.

— Dar spune, rogu-te, oare în afară de preotul ăsta de la Moscova nu se roagă nimeni pentru sinucigași?

— Apăi, nu știu, zău, cum să vă răspund eu la asta. Se zice că n-ar trebui să te rogi la Dumnezeu pentru ei, fiindcă sunt samavolnici, și cu toate astea unii, neînțelegând, se roagă și pentru ei. Dar de Sfânta Treime, când e ziua Sfântului Duh, se pare că e îngăduit oricui să se roage pentru ei. Se și spun atunci niște rugăciuni anume. O minune de rugăciuni, le-aș asculta întruna.

— Dar nu se pot spune și în alte zile?

1. Prima parte a slujbei bisericești.

2. Evanghelia după Matei, 7:7 – „Bateți și vi se va deschide“.